

Toespraak van Leo Tindemans over de rol van de WEU (Parijs, 3 Juni 1986)

Source: Teksten en documenten. Verzameling "Ideeën en Studies". 1988, n° 335. Brussel: Ministerie van buitenlandse zaken, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking. "De buitenlandse politiek van België", auteur: 148-154.

Copyright: (c) Ministère des affaires étrangères

URL: http://www.cvce.eu/obj/toespraak_van_leo_tindemans_over_de_rol_van_de_weu_parijs_3_juni_1986-nl-518b821a-65f5-45c8-ae11-8a175970b877.html

Last updated: 22/06/2015

Toespraak van Leo Tindemans over de rol van de West-Europese Unie (Parijs, 3 juni 1986)

[...]

Wij weten allen hoezeer de W.E.U. in 1983 vastgelopen was. Een Raad die reeds meer dan tien jaar niet meer op ministerieel niveau was samengekomen, een administratieve structuur die enigszins ingeslapen was, uw Vergadering die in de publieke opinie niet de weerklank vond die zij had moeten krijgen gezien het belang van de problemen waarover zij debatteerde.

Dit was de situatie die wij vóór twee jaar kenden. Zij gaf natuurlijk reden tot bezorgdheid en het is die bezorgdheid die me ertoe bracht in een artikel van *Le Monde* te schrijven dat de Europese samenwerking opnieuw diende op gang gebracht te worden en dat de W.E.U., waarvan de structuren en de mogelijkheden ruimschoots onbenut bleven, diende aangewend te worden om een Europese samenwerking over de politiek-militaire problemen tot ontwikkeling te brengen. Deze doelstelling, gedeeld door anderen, en geleidelijk aanvaard door alle leden van onze organisatie, ligt aan de oorsprong van de relance van de W.E.U. waarvan we vandaag de vooruitgang moeten meten.

Om dat te doen moeten wij onze doelstellingen goed voor ogen houden. Zoals de heer Bianco, in zijn verslag aan uw Vergadering, doet opmerken, is de reactivering van de W.E.U. veeleer een politieke dan een militaire kwestie. Wij hebben nooit beweerd een Europese militaire entiteit in de plaats van het Atlantisch Bondgenootschap te willen stellen: integendeel, wij wensen de Europese tak van dit Bondgenootschap in het belang van het geheel méér kracht bij te zetten. Wij hebben nooit beweerd het Europa van de Zeven in de plaats te willen stellen van het Europa van de Tien of de Twaalf: wij willen integendeel de zwakke punten ervan op een welbepaald gebied, opvangen, namelijk dat van de politiek-militaire vraagstukken. Wij wilden doen erkennen dat een actieve W.E.U. kon bestaan, zonder de belangen van de N.A.V.O., noch de belangen van de Europese constructie schade te berokkenen.

Sta me toe te stellen dat wij het over een toch korte tijd niet slecht gedaan hebben.

Inderdaad, momenteel hebben wij een vorm van samenwerking met Zeven op het politiek-militaire vlak. De Ministers, die sinds tien jaar niet meer in dit kader samenkwamen, vergaderen nu regelmatig en deden dit onlangs nog in Venetië. Zij maken een grondige analyse van de actuele problemen en trachten hun standpunten in overeenstemming te brengen. De politieke Directeurs en de experts hebben regelmatig ontmoetingen om de ministeriële bijeenkomsten voor te bereiden. De administratieve structuren, tot nieuw leven gebracht door een actieve en ondernemende Secretaris-Generaal, kennen een nieuw dynamisme. Uw Vergadering organiseert debatten, zoals dat van vandaag, waarvan de weerklank en de draagwijdte niet te verwaarlozen zijn.

Deze nieuwe samenwerking heeft nog lang niet het niveau bereikt dat velen van ons wensten en hoopten. Ik heb nooit geloofd dat wij ons doel eensklaps zouden verwezenlijken. Ik zal zo dadelijk terugkomen op deze tekorten maar laten we eerst eens kijken naar wat we reeds konden tot stand brengen.

De Zeven lidstaten van de W.E.U. bespreken vandaag, in het kader van de Raad, actuele politiek-militaire problemen. Zij hebben het reeds gehad over het Amerikaans initiatief voor strategische defensie; zij werden het met elkaar eens over enkele principes en hebben vastgesteld dat hun benadering fundamenteel dichter bij elkaar lag dan de schijn deed geloven. Zij hebben de essentiële gegevens van de grote strategische onderhandeling tussen de Sovjetunie en de V.S.A. bestudeerd en wij weten dat hun gemeenschappelijk standpunt, bekendgemaakt in de organen van het Bondgenootschap, een invloed heeft uitgeoefend op de bepaling van het standpunt van de Verenigde Staten b.v. op de interpretatie van de clausules van het A.B.M.-Verdrag. Zij onderzoeken regelmatig de voorstellen die herhaaldelijk en openlijk door de heer GORBATSJOV geformuleerd worden. Elkeen heeft kunnen vaststellen dat hun reactie, b.v. op de voorstellen van 15 januari, gelijkaardig zonet identiek was. Is het dat niet wat wij wensten?

Dit begin van politieke samenwerking over de moeilijkste en meest kiese problemen kwam op gang —

overeenkomstig onze wensen — zonder de organen van het Bondgenootschap, of van de Europese Gemeenschap te schenden. Onze partners in het Bondgenootschap bekijken die samenwerking in de W.E.U., verschillend: de enen blijven sceptisch, de anderen betuigen sympathie, sommigen worden wat afgunstig. Maar ik meen dat wij erin geslaagd zijn de bezorgdheden weg te werken en ik wens dat onze Secretaris-Generaal zijn inspanningen verder zet om een samenwerking met het secretariaat-generaal van de N.A.V.O. tot stand te brengen in een klimaat van wederzijds vertrouwen, wat in ons aller belang zal zijn. Een gelijkaardige situatie doet zich voor bij de Europese Gemeenschap en ik verheug mij erop dat wij in de Europese Eenheidsakte, die op weg is om door de parlementen van de lidstaten van de Gemeenschap geratificeerd te worden, een artikel hebben kunnen opnemen dat uitdrukkelijk bevestigt dat de samenwerking binnen de W.E.U. geenszins strijdig is met de werkzaamheden en de doelstellingen van de Europese politieke samenwerking. Aldus tekent zich allengs een nieuwe vorm van activiteit en samenwerking af. Deze leunt enerzijds bij het Atlantisch Bondgenootschap aan en anderzijds bij de Europese Gemeenschap en is tegelijkertijd een Europese pijler van het Bondgenootschap en de pijler «veiligheid» van de Europese constructie. Dit hybridisch en heterogeen samengesteld geheel beantwoordt ongetwijfeld niet aan het plan van een architect noch aan de Cartesiaanse logica. Ik had een logischer en coherenter plan verkozen maar, ondanks de tekorten, meen ik dat onze inspanning tegemoet komt aan een reële behoefte die wij allen hebben gevoeld. Dat is iets essentieels.

Daarvan is trouwens een duidelijk teken merkbaar. Met name het feit dat landen, die tot nog toe buiten de activiteiten van de W.E.U. bleven, vandaag zoeken toe te treden tot onze organisatie of daar ernstig over nadenken. Het gaat hier om een kies probleem dat voorzitter ANDREOTTI zoëven behandeld heeft. Velen onder ons vroegen zich af tijdens de recente vergadering in Venetië, hoe te reageren op de op zichzelf zo aantrekkelijke en begrijpelijke voorstellen, maar waartegen een veranderende organisatie enigszins moeilijkheden maakt om eraan tegemoet te komen. Ik wens niet in te gaan op de kern van het probleem maar wil me ertoe beperken hier te onderstrepen dat men niet wenst toe te treden tot een wegwijnende organisatie noch wil deel uitmaken van instellingen zonder toekomst. Laten we dus niet sceptischer zijn dan diegenen die ons observeren en laten we toegeven dat de weg die werd afgelegd in de laatste maanden niet zonder betekenis is geweest, vermits hij de belangstelling en de aandacht van onze buurlanden heeft gewekt.

Wij moeten ons er nu voor inzetten verder te gaan op de weg die wij zijn opgegaan en ik zou graag twee doelstellingen onderstrepen :

1) de gedachtewisseling over de actuele politiek-militaire problemen verderzetten en verdiepen en, zo mogelijk stapsgewijze, tot gemeenschappelijke conclusies ter zake komen. Ik denk meer bepaald aan de specifiek Europese gevolgen van de invoering van een eventueel ballistisch defensiesysteem. Men zou ook, met de hulp van de betrokken agentschappen, de studie moeten verderzetten van de Sovjetrussische tactieken ten aanzien van Europa, onder andere de overvloed van allerhande voorstellen die momenteel door de heer GORBATSJOV bekendgemaakt worden. Dit alles is in feite slechts het verlengstuk van wat wij reeds enkele maanden doen en van wat tijdens de bijeenkomst in Venetië aangemoedigd werd;

2) zo er een gebied bestaat waar de Europese identiteit er alle belang bij zou hebben meer tot uiting te komen, dan is dat zeker dit van de buiten Europa gelegen problematiek. De W.E.U. zou hier een nuttige bijdrage kunnen leveren. In het Verdrag, meer bepaald in artikel 8, worden wij daar overigens rechtstreeks toe aangemoedigd.

De moeilijkheden van zulke onderneming en de gevoeligheden, of zelfs de terughoudendheid waartoe deze aanleiding geeft, zijn inderdaad welbekend.

Dit neemt niet weg dat de veiligheid van Europa niet ophoudt aan de grenzen ervan, noch aan de geografische afbakening van het Bondgenootschap. De louter politieke aspecten van het probleem worden, met succes, in het kader van de Europese Politieke Samenwerking, bestudeerd. De aspecten van de veiligheid daarentegen, zo die er zijn, worden niet of slechts heel onrechtstreeks behandeld in het kader van het Bondgenootschap en uitsluitend binnen de perken van de verklaring van Bonn van 10 juni 1982.

De louter politiek-militaire aspecten van de extra-Europese problematiek worden nauwelijks aangesneden.

Elk land verlaat zich op zijn eigen oordeel door, eventueel, via bilaterale contacten te werk te gaan, met het gekende, matige succes.

Wat België voorstelt is zeker niet de W.E.U. in de plaats te stellen van de Politieke Samenwerking, noch de Organisatie te gebruiken om, op een min of meer verplichte manier, een gemeenschappelijke houding te bepalen ten aanzien van de extra-Europese problematiek. Een dergelijke, louter theoretische oefening zou zeer waarschijnlijk gedoemd zijn te mislukken.

Wat wij vragen is dat de Regeringen zouden aanvaarden binnen de W.E.U. te spreken over politiek-militaire aspecten die verbonden zijn met specifieke situaties die, wanneer zij zich voordoen, een weerslag kunnen hebben op de veiligheidsbelangen van Europa of van sommige lidstaten ervan. De W.E.U. zou aldus een kader voor overleg bieden, waarop men, indien noodzakelijk, een beroep zou kunnen doen.

Een dergelijke oefening geleid met de nodige spoed en soepelheid zou het mogelijk maken de stem van Europa beter te laten horen, wat er op zichzelf alleen maar zou toe bijdragen de dialoog, niet rechtstreeks binnen het Bondgenootschap, maar op transatlantisch niveau makkelijker te doen verlopen.

De beide doelstellingen die ik zoëven geschetst heb, liggen in de lijn van de verklaring van Rome. Ze lijken me realistisch, maar men mag in het begin de moeilijkheidsgraad van deze onderneming niet onderschatten, hetgeen wel eens gebeurt.

De problemen inzake verdediging en veiligheid, waarvoor wij wensen dat een regelmatige samenwerking zou tot stand komen tussen de leden van de W.E.U., behoren tot die problemen die van dichtbij de soevereiniteit van de Staten, de historische tradities, de diepe gevoelens van de bevolkingen, raken.

Ik ben er reeds lang van overtuigd dat de Europese landen erin moeten slagen de instinctieve terughoudendheid te overwinnen die bestaat in projecten van samenwerking op een dergelijk delicaat domein. Ik weet ook dat de wereld rondom ons niet blijft stilstaan, dat de tijd dringt en dat ook op dit vlak (om een beeld van Michel Albert te gebruiken) de prijs van het «niet-Europa» hoog is. Maar men moet toegeven dat de dingen willen overhaasten op dit vlak, betekent, dat men ernstig gevaar loopt te mislukken. Het voorbeeld van de E.D.G. toont dit duidelijk aan. Hier meer dan elders geldt dat, zo het trage ritme betreurenswaardig is, de spectaculaire mislukking catastrofaal zou zijn voor de Europese opbouw.

Een tweede moeilijkheid, objectief gezien, vloeit voort uit het feit, waarop ik zoëven heb toegespeeld, dat de consensus tussen de voornaamste politieke krachten die traditioneel in de jaren na de oorlog bestond over de grote opties inzake veiligheidsbeleid, tenminste in bepaalde van onze landen, in het gedrang is gekomen. Het is onvermijdelijk dat onze werkzaamheden hierdoor een bijkomende dimensie kunnen krijgen, namelijk één van interne politiek. Zij zullen er niet makkelijker door worden.

Tenslotte bestaat er een derde moeilijkheid, die een bijzonder gevoelige snaar in deze vergadering raakt. Namelijk het feit dat de problemen waarover wij wensen te spreken behoren tot die problemen die, dikwijls, discretie vereisen. Het is waarschijnlijk zo dat wij in bepaalde gevallen verder zouden kunnen gaan zonder het te zeggen, dan dat we kunnen door het van de daken te schreeuwen. Dit geeft zeker geen voldoening aan een parlementaire vergadering en het verslag van de heer Bianco is zeer duidelijk in dat opzicht. Men zal altijd een compromis moeten trachten te bereiken tussen het democratische recht op informatie van de parlementsleden en het noodzakelijkerwijze vertrouwelijke karakter van bepaalde aspecten van veiligheidsproblemen. Doen wij dit ook niet in onze nationale parlementen ?

Hoe dan ook, de moeilijkheden die ons wachten op de weg naar een effectieve en duurzame relance van de W.E.U. zijn talrijk en in zulke situatie meen ik dat alleen pragmatisme en geduld iets opbrengen. Laten we ons in dit verband inspireren door de Europese politieke samenwerking die, vertrekkende van soepele en weinig bindende procedures, haar actieterrein stapsgewijze heeft uitgebreid en haar analyse verdiept. Zij wordt vandaag ook vrij algemeen geëerbiedigd en, op een bepaald aantal gebieden, laat ze onbetwistbaar de stem van Europa horen. Ik ben zeker dat de W.E.U. daar ook in zal slagen, op eigen terrein, indien ze haar inspanning met volharding en discretie voortzet, wat niet de wil uitsluit om ver te gaan.